

Warszawa, 29 stycznia 2021 roku

**Opinia Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki ZNP
do projektu dokumentu strategicznego „Polityka Naukowa Państwa”**

Dokument *Polityka Naukowa Państwa* charakteryzuje się zbyt dużym stopniem ogólności, aby możliwe było merytoryczne odniesienie się do jego postanowień. Warto natomiast podkreślić znaczenie celów formułowanych jako potrzeba wsparcia nauki i naukowców z polski. Szkoda, że lista celów została ograniczona tylko do obszaru nauki, całkowicie pomijając główny cel, czyli określenie priorytetów w funkcjonowaniu szkolnictwa wyższego w zakresie kształcenia studentów i doktorantów.

Projekt *Polityki Naukowej Państwa* jest dokumentem deklaratywnym. Formułowanie doniosłych celów w *Polityce Naukowej Państwa*, przy braku wskazania znaczącego, stabilnego i długofalowego wzrostu nakładów finansowych państwa, pozostanie tylko w sferze deklaracji i nie umożliwi realizacji celów zawartych w dokumencie. Już podczas prac nad Ustawą 2.0 środowisko akademickie zwracało uwagę, że zakładane w ustawie efekty zostaną zrealizowane tylko wtedy, gdy państwo polskie zdecyduje się na znaczący wzrost nakładów na szkolnictwo wyższe i naukę, przynajmniej na poziomie średniej europejskiej. Jednocześnie wzrost ten powinien być zagwarantowany ustawowo, jako długofalowe działania poprzez określony procent PKB corocznie przeznaczany na szkolnictwo wyższe i naukę.

Rada Szkolnictwa Wyższego i Nauki od wielu lat apeluje do władz, wskazując, że polskie szkolnictwo wyższe i nauka nie będą mogły konkurować na poziomie europejskim i światowym bez adekwatnych środków finansowych umożliwiających prowadzenie kształcenia i badań naukowych na poziomie międzynarodowym.

Kolejną kwestią jest nierozwiązany problem oceny pracy naukowców, tak w aspekcie indywidualnym (pracowniczym) jak i ogólnym (na poziomie uczelni i reprezentowanych dyscyplin). Niestety ostatnie działania Ministerstwa nie sprzyjają prowadzeniu badań naukowych przez naukowców. Doskonałym tego wyrazem są trudności i bariery spowodowane niejasnymi regułami dotyczącymi oceny naukowców i prac naukowych.

Trudno mówić o rozwijaniu nauki, jeśli ewaluacja (i będące jej efektem przyznanie kategorii prowadzonym w uczelniach dyscyplinom) nie gwarantuje, że jej wynik będzie odzwierciedleniem faktycznego poziomu prowadzonych w podmiocie badań. Kategorie naukowe przekładają się na finansowanie dyscyplin (subwencja) oraz uprawnienia w nadawaniu stopni i jeśli nie potrafimy zapewnić bezproblemowego przeprowadzenia prostego w gruncie rzeczy

procesu administracyjnego jakim jest ocena dyscyplin, to w jaki sposób i na jakich podstawach możemy myśleć o ewolucji całego systemu.

- 1 - problemy z przekazywaniem danych o osiągnięciach naukowych do baz MNiSW

Opis problemu:

Prawidłowe przeprowadzenie ewaluacji wymaga opracowania kompletnych i poprawnych danych, które należy przekazać do odpowiednich modułów POL-onu. Jednym z tych modułów jest Polska Bibliografia Naukowa (PBN), która służy zbieraniu informacji o publikacjach naukowych przygotowanych przez autorów - pracowników z polskich uczelni i instytucji naukowych. Obowiązek przygotowania i wprowadzenia tych danych do PBN spoczywa zarówno na autorach, jak i na pracownikach uczelni wyznaczonych do tych zadań (tzw. Importerach Publikacji), a za ich poprawność i kompletność odpowiada Rektor. Informacje o publikacjach mają istotny wpływ na przyznanie odpowiedniej kategorii naukowej (w zależności od dyscypliny jest to od 50% do 70%) w związku z tym są one przedmiotem szczególnej uwagi kierowników ewaluowanych podmiotów.

Wniosek:

Brak stabilności w funkcjonowaniu PBN, brak dostępu do ostatecznej wersji bazy, problemy z przetwarzaniem danych i ich pobieraniem z systemu to tylko kilka zagrożeń, które mogą negatywnie wpłynąć na wyniki ewaluacji i przyznanie właściwej kategorii naukowej dyscyplinom. Osoby kierujące jednostkami naukowymi muszą mieć pewność, że przekazując dane niezbędne do ewaluacji dyscyplin nie narażają jednostek na przyznanie kategorii niższej niż by to wynikało z jakości prowadzonej działalności naukowej. Obecny stan bazy i dotychczasowe doświadczenie nie dają takiej pewności. Uruchomiony w grudniu, docelowy w założeniu, System Ewaluacji Dyscyplin Naukowych, to trzeci system MNiSW wprowadzony w 2020 roku. Jego obsługi podmioty będą musiały się nauczyć. Fakt, że SEDN pobiera dane z niegotowych jeszcze baz takich jak PBN oraz to, że w celu zabezpieczenia się przed roszczeniami operator tego narzędzia MNiSW (czyli OPI) każe nazywać w ciągu całego 2021 roku bazę SEDN bazą w wersji "beta" nie napawa optymizmem.

- 2 - problemy związane z interpretacją Rozporządzenia tzw. ewaluacyjnego będącego podstawą raportowania danych o osiągnięciach dyscyplin

Opis problemu:

„Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zmieniającego rozporządzenie w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej” zawiera szereg postanowień budzących wątpliwości interpretacyjne, a część dotychczasowych wyjaśnień MNiSW (np. udzielonych w trakcie konsultacji Rozporządzenia) nie upewnia podmiotów o tym, że poprawnie interpretują wymieniane w przepisach definicje, i że sam proces raportowania przebiega w sposób prawidłowy.

Wniosek:

Dotychczasowe odpowiedzi MNiSW oraz technicznego operatora baz MNiSW (OPI) prowadzą w praktyce do różnic w sprawozdawaniu tych samych publikacji i innych osiągnięć przez jednostki. Pozwala to domniemywać, że wprowadzone rozwiązanie już na etapie

przygotowania, a później realizacji projektu nie zostało poprawnie zdefiniowane na linii zamawiający - wykonawca. Wyjaśnienie wątpliwości interpretacyjnych dotyczących zarówno procesu przekazywania informacji o dorobku jak i samych opisów publikacji pomoże w prawidłowym raportowaniu danych.

- 3 - problemy związane z wykazami czasopism i wydawców

Opis problemu:

MNiSW opracowując zarówno kolejne wersje Rozporządzenia jak i wykazów czasopism oraz wydawców, które działają "wstecz" od roku 2017 utrudnia prowadzenie jakichkolwiek działań strategicznych dotyczących publikowania w obrębie uczelni. Zasady punktowania stają się płynne, co siłą rzeczy ogranicza możliwości np. planowania związanego z podpisywaniem umów z wydawcami. Problemy z tym związane szczególnie mocno dotyczą naukowców. Oddając obrazowo istotę problemu można przyjąć, że praca naukowca przy obecnych praktykach przypomina zmianę prawa o ruchu drogowym w trakcie jazdy. Naukowiec nie jest w stanie zaplanować procesu wydawniczego. Tym samym jego praca często może nie przełożyć się na ilość punktów, które ministerstwo aktualnie (z powodów znanych wyłącznie sobie) przyznaje konkretnym periodykom. Inną sprawą jest to, że duża zmienność w ocenie czasopism utrudnia zabieganie o granty. Często wysoko punktowane czasopisma z listy ministerialnej nie znajdują uznania w oczach ekspertów oceniających wnioski.

Następny problem, który nie został uwzględniony w Polityce Naukowej Państwa to brak mechanizmów umożliwiających tworzenie (poza międzynarodowymi projektami badawczymi) dużych, interdyscyplinarnych zespołów badawczych ukierunkowanych na rozwiązywanie strategicznych problemów badawczych państwa, których również nie zdefiniowano w przedstawionym projekcie *Polityki Naukowej Państwa*. Odczuwalny jest brak całościowego spojrzenia na funkcjonowanie wszystkich elementów w systemie nauki i szkolnictwa wyższego - uczelni wyższych, instytutów badawczych oraz instytutów Polskiej Akademii Nauk. Wszystkie te elementy systemu powinny mieć wzajemnie powiązane cele naukowe, które wyzwolą synergizm ich działania w obszarze nauki i szkolnictwa wyższego.

w imieniu Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki

/-/ Janusz Szczerba

Prezes RSzWiN ZNP